

.....
historiographical study of the Ukrainian SSR working class in general and of postwar twenty-year period in particular.

Keywords: Ukrainian SSR, working class, postwar reconstruction, historiography, methodology.

Нефёдов Д. В. Развитие современных отечественных историографических исследований (На примере тематики советского послевоенного рабочего класса)

В статье исследуется состояние научной разработки темы «Историография рабочего класса УССР послевоенного двадцатилетия (1946–1965 гг.)» в современной отечественной историографической науке. Автор приходит к выводу, что новейшая историографическая ситуация характеризуется критическим переосмыслением состояния всей советской историографии в целом и рабочего класса УССР в частности. Значительно раскрепостились условия работы исследователей, чему в определенной степени способствует методологический плюрализм, частичное открытие архивов, демократизация науки. Однако в то же время констатируется значительное снижение интереса к подведению историографических итогов в пределах определенных периодов, к историографическому исследованию рабочего класса УССР в целом и послевоенного двадцатилетия в частности.

Ключевые слова: УССР, рабочий класс, послевоенное восстановление, историография, методология

Статтю подано до редколегії 15.01.2017 р.

УДК 070(477.44):94(477)»2013/2014»

В.О. Гандзюк

**ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ ЄВРОМАЙДАНУ НА ШПАЛЬТАХ ОБЛАСНОЇ ГАЗЕТИ
«ВІННИЧЧИНА»**

У статті з'ясовуються характерні риси, масштаби, сутність вінницького Євромайдану та специфіка відображення цього громадсько-політичного явища на сторінках обласної газети «Вінниччина». На основі газетних публікацій здійснено спробу аналізу подій Революції Гідності в культурному, духовному та історичному аспектах.

Ключові слова: Українська держава, Європейський Союз, Євромайдан, акції протесту, революція, преса

Національно-патріотичні акції протесту листопада 2013 р. – лютого 2014 р. стали знаковими в новітньому літописі Української держави та найбільшою проєвропейською демонстрацією в історії ЄС, під час якої загинуло більше сотні мирних громадян. Революція Гідності сприяла відродженню цінностей свободи, переосмисленню багатьма людьми свого призначення.

21 листопада 2013 р., за кілька днів до Вільнюського саміту східного партнерства, Кабінет Міністрів України вирішив призупинити процес підготовки до укладання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Саме цей факт призвів до початку в Україні Євромайдану (Революції Гідності). У Києві та всіх регіонах з прапорами ЄС під гаслом «Україна – це Європа!» на майдани вийшли мільйони національно свідомих, небайдужих до майбутньої долі України громадян. Люди вимагали відставки уряду М. Азарова за зраду національних інтересів; проведення 27 листопада (тобто до саміту у Вільнюсі) позачергової сесії Верховної Ради, на якій повинні бути прийняті всі необхідні євроінтеграційні закони, зокрема, й закон про звільнення Юлії Тимошенко; розпуску парламенту і проведення позачергових виборів; відставки Президента В. Януковича [1].

Першими на вінницький Євромайдан прийшли громадські лідери, активісти, журналісти. На площі біля міської ради підняли прапори Євросоюзу. Після кривавого розгону студентів у Києві 30 листопада багато вінничан поїхали до столиці підтримувати мітингувальників. 2 грудня за ініціативи громадських діячів, яку підтримала міська влада та її очільник Володимир Гройсман, було створено Громадську раду «Вінницький Євромайдан». Її представники займалися координацією мирних акцій, не допускали провокацій та сутичок, які могли б спричинити силові дії з боку правоохоронних органів [2]. Протестні настрої набирали обертів.

Тема Євромайдану від початку подій опинилась у фокусі уваги мас-медійників. Місцеві ЗМІ фіксували основні етапи й постаті, передавали настрої земляків, розглядали причини, прогнозували наслідки революції.

Якісні й результативні спроби аналізу, оцінки й значення Євромайдану в культурному, духовному та історичному аспектах здійснили вітчизняні вчені, публіцисти, соціологи,

політологи, журналісти, економісти, історики. Серед авторів ґрунтовних наукових досліджень: Я. Грицак, Т. Лютий, К. Сергацкова, А. Полуденко, О. Шестаковський, М. Кугутяк, Соня Кошкіна, Ю. Орлова, К. Бердинських, О. Забужко та ін.

Мета цього дослідження – на основі публікацій обласної газети «Вінниччина» з'ясувати специфіку відображення, характерні риси, масштаби, сутність вінницького Євромайдану – унікального громадсько-політичного явища.

Газета обласної ради «Вінниччина» почала висвітлювати події Євромайдану 27 листопада 2013 року публікацією «Вінничани сказали «Так!» Європі». Автор Віталій Мельник позитивно оцінює протестні акції на Театральній площі, символічно називаючи її «Парижем». У тексті відчувається його особиста підтримка вінницьких активістів та їхньої боротьби за європейські цінності. Прихильно відгукується народне волевиявлення, схвалює позицію фронтмена популярного гурту «ТІК» Віктора Бронюка. Неодноразово наголошує на демократичності, справедливості й масовості вінницького протесту [3].

Журналістка Олена Лаврова подає порівняльну характеристику ставлення вінничан старшого покоління та молоді до Угоди про асоціацію з ЄС. Публікацією «Останнє слово у питаннях ЄС – за Україною» підтримує вимоги Євромайдану, робить акцент на одноголосному виборі європейського майбутнього вінничанами [4].

Замітка з яскравим фото і мотивуючим заголовком «Вінницькі студенти покинули пари і пішли «боротися за Європу» (2013. – №92. – С. 7) констатує підтримку студентами ВНЗ ідей Євромайдану.

«Час інший, сценарій той же» – публікація Юрія Чорного, у якій йдеться про революційні події початку ХХ століття в Україні. На його думку, вони частково схожі з Революцією гідності. У тексті проведено паралелі з минулим, вказано імена тодішніх громадських діячів, факти, дати, однак немає конкретних паралелей щодо сучасності [5].

Публікація «Петро Симоненко: Волевиявлення людей потрібно фіксувати не на майдані, а на референдумі» подає негативну оцінку подій з погляду політичних консерваторів, представників КПУ. Лідер комуністів засуджує народні протести на майданах, пояснює це побоюваннями, що невдовзі долю країни вирішуватимуть радикали. Закликає всі політичні сили не підтримувати майданівців, відтак перевести конфлікт виключно у правову площину [6].

У цьому ж номері опубліковано інформацію про спілкування журналістів із доктором наук, професором, заслуженим економістом України Олексієм Плотніковим. У матеріалі «Що сталося у Вільнюсі, і чому влада здала назад?» відтворено думки фахівця щодо асоціації України з ЄС. Для підготовки публікації використано метод інтерв'ю. О. Плотніков називає об'єктивні причини відтермінування угоди, нейтрально оцінює дії влади. Запевняє, що сам є прихильником вступу України до ЄС, проте «нині наша держава економічно й політично не готова до цього». Текст був доречним, бо містив окремі відповіді на запитання, які ставили майданівці під час розгортання протестного руху [7].

Про акцію у Вінниці, яка відбулася в досить оригінальний спосіб написала Анастасія Трошкова. У замітці «Жінки вийшли на майдан з качалками» повідомляється про флеш-моб вінничанок, який згодом знайде схвальний відгук в Інтернеті [8].

Юрій Сегеда порівнює Революцію Гідності з Помарачевою революцією (2004) в репортажі «І знову в Києві Майдан...». Автор опинився на Майдані Незалежності 1 грудня 2013 р. та висвітлив у матеріалі спільні й відмінні риси двох революцій. Згадано нардепів Вадима Колесніченка та Віталія Кличка. Кореспондент зазначає, що найбільше різниться політична спрямованість обох історичних подій: на Євромайдані майже не скандують прізвись політиків. Спільним є явище присутності свідомих і несвідомих провокаторів [9].

Пилип Забужанський у матеріалі «Продовження революції, або Удар у спину Україні?» засуджує псевдопатріотів, які пропагують продовження Революції Гідності. Автор робить акцент на АТО. В умовах військових дій, за його словами, Україна «не вистоїть» ще одного Майдану. У цьому контексті закликає не піддаватися східному ворогу, протистояти дестабілізації на всій території України, зберігати спокій. Текст поданий у формі коментаря [10].

Окрім висвітлення народного руху, газета «Вінниччина» публікувала результати різних політичних заходів обласного рівня. Зокрема, підсумки прес-конференції голови Вінницької обласної Ради Сергія Свитка. У матеріалі «Сергій Свитко: Я виконую волю громади і Майдану» розглядаються післяреволюційні проблеми. Спостерігається перенасичення цитатами політика, мінімум авторських ремарок. Засуджується «Партія регіонів», але й події Євромайдану набувають нейтрально-негативного відображення [11].

Тема Євромайдану розкривається в рубриках «Велика політика», «Суспільство», «Резонанс», «Болить!», «Совість країни», «Влада і ми», «Патріоти». Епізодична рубрика «Цінності Майдану» здебільшого висвітлює наслідки народних протестів і сучасний розвиток подій. Зокрема, в публікації «Україна варта, щоб за неї боролися!» йдеться про бої на Донбасі.

Євромайдан, як явище, згадується побіжно, увагу сконцентовано на європейських цінностях і допомозі військовим у зоні АТО [12].

Найактивніше редакційний колектив «Вінниччини» висвітлював Революцію Гідності власне під час протестів. З 27 листопада 2013 року, коли вінничани масово вийшли на Театральну площу, по лютий 2014 року, коли Верховна Рада України підтримала Постанову про усунення Віктора Януковича з посади Президента України. Надалі тема Євромайдану почала поступово зникати зі шпальт обласної газети.

Яскравим поверненням були окремі публікації, присвячені річниці революційних подій. Зокрема, «Ім і досі сниться Майдан...». Це спогади родини Олексія Пацьори з Барського району про активну участь у протистояннях між мітингувальниками та загонами «Беркуту» в Києві. Автор із розповідей очевидців Ірини, Томаша та Олексія Пацьорів детально описує «Марш Миру», під час якого було здійснено чимало провокацій. Зазначає, що силовики «Беркуту» стріляли гумовими кулями, кидали у натовп світло-шумові й перцеві гранати, саморобні вибухові пристрої. У тексті чимало прямої мови, простежується емоційно-експресивна лексика. Сформовано чіткий негативний образ «беркутівців» та деякою мірою ідеалізовано самооборонівців [13].

Замітки Юрія Сегеди «Молитвою відзначили перші роковини розстрілів на Майдані» та Яни Діхтярук «Студенти вшанували Героїв» повідомляють про відзначення річниці подій на Євромайдані в місті над Бугом. У текстах дотримано вимог, характерних інформаційним жанрам. Відомості подано за принципом «перевернутої піраміди».

Журналіст Олег Кривоніс провів опитування серед вінничан про те, чи відбулися зміни після Євромайдану в суспільстві, чи домоглися українці поставленої мети. Публікація «Рік після Майдану» фіксує відповіді п'ятох містян. Реципієнтами стали особи, які не брали участі у протестах. Вони висловили недовіру до нової влади та співчуття постраждалим на Майдані. Переважно єдиним суттєвим зрушенням у державі називають початок боротьби з корупцією [14].

«Беремо справу Хорта під контроль» – заголовок матеріалу Інни Медведєвої про п'ятимісячне ув'язнення вінницького майданівця Юрія Павленка. Це перший текст про відомого місцевого активіста у виданні. Тут його названо класичним політв'язнем. Простежується чимало підтекстів. Хорт порівнюється з військовополоненою Надією Савченко [15].

Крім висвітлення місцевих подій, у виданні «Вінниччина» мають місце матеріали про загальну ситуацію у країні, причини чи наслідки якої пов'язані з Євромайданом. Здебільшого увагу журналістів зосереджено на Вінницькій області, проте не оминаються й важливі всеукраїнські події.

Напередодні Дня Соборності з'явилася публікація Костянтина Завальнюка «Тернистий шлях до соборності». Це сконденсована історія української державності. Автор розповідає про основні етапи розвитку народу, оцінює визначні дати, доленосні рішення влади різних років. Тема Євромайдану майже не розкривається. Тільки наприкінці тексту згадується про ці події й завершується словами: «Не повторімо ж помилок минулого!». Цей матеріал можна віднести аналітичних жанрів, зокрема статті, адже в ньому порушується важливі суспільні проблеми, зіставляються факти й ситуації, осмислюються й узагальнюються національні питання в історичному контексті [16].

Відображення вінницького Євромайдану на сторінках газети «Вінниччина» здебільшого базувалося на інформуванні про перебіг подій. Загальний тон позитивний або нейтральний. Зафіксовано публікації, в яких власну точку зору висловлювали очільники місцевих органів влади. Натомість під час аналізу не виявлено широкого спектру коментарів політологів, громадських діячів, істориків.

Отже, події Євромайдану (Революції Гідності) активно висвітлювалися журналістами обласної газети «Вінниччина» упродовж усього періоду боротьби українського народу за свободу та європейський вектор розвитку держави. Кореспонденти часопису були безпосередніми учасниками акцій протесту, а відтак, мали змогу об'єктивно передати читачам революційний дух, патріотичні настрої, бажання земляків жити у вільній, демократичній і європейській країні. Окрім схвальних оцінок акцій протесту, редакція публікувала й альтернативну позицію співгромадян, що є свідченням дотримання принципів свободи слова, транспарентності та плюралізму думок.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бакар Д. Євромайдан сформулював свої вимоги, але не визначив методи [Електронний ресурс] / Д. Бакар // Радіо «Свобода». – 30 листоп. 2013, 01:12 [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/a/25184934.html>
2. Басюк Ю. Вінницькі активісти об'єдналися у Громадську раду «Вінницький Євромайдан» [Електронний ресурс] / Ю. Басюк // Вінниця.info. – 2 груд. 2013, 12:21 [Веб-сайт]

- сайт]. – Режим доступу: <http://www.vinnitsa.info/news/vinnitski-aktivisti-obyednalisya-u-gromadsku-radu-vinnitskiy-yevromaydan.html>
3. Мельник В. Вінничани сказали «Так!» Європі / В. Мельник // Вінниччина. – 2013. – №91. – С. 5.
 4. Лаврова О. Останнє слово у питаннях ЄС – за Україною / О. Лаврова // Вінниччина. – 2013. – №91. – С. 6.
 5. Чорний Ю. Час інший, сценарій той же / Ю. Чорний // Вінниччина. – 2013. – №96. – С. 4.
 6. Петро Симоненко: Волевиявлення людей потрібно фіксувати не на майдані, а на референдумі // Вінниччина. – 2013. – №94. – С. 10.
 7. Що сталося у Вільнюсі, і чому влада здала назад? // Вінниччина. – 2013. – №94. – С. 10.
 8. Трошкова А. Жінки вийшли на майдан з качалками / А. Трошкова // Вінниччина. – 2013. – №95. – С. 3.
 9. Сегеда Ю. І знову в Києві Майдан... / Ю. Сегеда // Вінниччина. – 2013. – №99. – С. 5.
 10. Забужанський П. Продовження революції, або Удар у спину Україні? / П. Забужанський. – 2014. – №64. – С. 9.
 11. Сергій Свитко: Я виконую волю громади і Майдану // Вінниччина. – 2014. – №76. – С. 8.
 12. Україна варта, щоб за неї боролися! // Вінниччина. – 2015. – №6. – С. 7.
 13. Їм і досі сниться Майдан... // Вінниччина. – 2015. – №14. – С. 5.
 14. Кривоніс О. Рік після Майдану / О. Кривоніс // Вінниччина. – 2015. – №14. – С. 6.
 15. Медведєва І. Беремо справу Хорта під контроль / І. Медведєва // Вінниччина. – 2015. – №33. – С. 8.
 16. Завальнюк К. Тернистий шлях до соборності / К. Завальнюк // Вінниччина. – 2015. – №5. – С. 6.

Handziuk V.A. Features of Euromaidan Coverage on the Pages of the Regional Newspaper «Vinnychchyna»

The article investigates the characteristics, scope, nature of Vinnytsia Euromaidan and specific reflection of this social and political phenomenon in local regional newspaper «Vinnychchyna». The author analyzes newspaper publications and attempts to reveal the events of the Revolution of Dignity in cultural, spiritual and historical aspects.

Key words: Ukrainian government, the European Union, Euromaidan, protest, revolution, press

Гандзюк В.А. Особенности освещения событий Евромайдана на страницах областной газеты «Винниччина»

В статье выясняются характерные черты, масштабы, сущность винницкого Евромайдана и специфика отражения этого общественно-политического явления на страницах областной газеты «Винниччина». На основе газетных публикаций предпринята попытка анализа событий Революции Достоинства в культурном, духовном и историческом аспектах.

Ключевые слова: Украинское государство, Европейский Союз, Евромайдан, акции протеста, революция, пресса

Статтю подано до редколегії 21.01.2017 р.

УДК 930.1(477)

Н. М. Чорна

СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВЗАЄМИНИ: АНАЛІЗ ІСТОРІОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

Проаналізовано структуру та інформаційний потенціал джерельного комплексу історіографії українсько-польських міждержавних взаємин останнього двадцятип'ятиріччя. Доведено, що різноманітна джерельна база є цілком репрезентативною для висвітлення процесу нагромадження наукових знань за тематикою. Паралельне опрацювання, співставлення та порівняння здобутків українських фахівців, а також критичний їх аналіз дозволяє з'ясувати рівень осмислення проблеми, її представлення в національній історіографії.

Ключові слова: історіографія, історіографічне джерело, Україна, Республіка Польща, українсько-польські взаємини.

Стійкий дослідницький інтерес, притаманний історії сучасних українсько-польських взаємин, безперечно, пріоритетних для нашої держави, зумовлює необхідність вивчення сформованого історіографічного доробку й наступне окреслення на цій підставі аспектів теми, що потребують продовження наукових пошуків.